

Házzabályviták és az óceán mélye

November 24-én *Az óceán legmélyebb pontja* címmel Hack Péter országgyűlési képviselőtől olvashattak politikai értekezést a Népszabadság olvasói. Az írás a házzabály értelmezésével kapcsolatos ügyrendi vitákat érintve arra a következtetésre jut, hogy a kormánykoalíció az „óceán legmélyebb pontjára” jutott el, ahonnan nem biztos a visszaút. Mivel tisztából folyóan egyike vagyok azoknak, akiknek az elmúlt időszakban a legtöbbet kellett foglalkoznia a parlamenti ügyrendi kérdésekkel, úgy is, mint a kormánykoalícióhoz tartozó képviselő, vállalkozom a válaszára.

Válaszom – Hack Péter cikkével ellentétben – nem fog bővelkedni látványos politikai következtetésekből, minősítésekből, az olvasónak sugallt politikai magyarázatokból. Elsősorban tényekre és jogi természetű érvelésre számíthat az, aki ezt az írást kezébe veszi.

Előljáróban még annyit, hogy az alapos kifejtés érdekében Hack Péter cikkének két felvetésére fogok szorítkozni, tudomásul véve, hogy a teljesség igénye a felmerülő kérdések súlyozását teszi szükségessé. A két téma: az interpellációkra és kérdésekre adott idővel kapcsolatos házzabályi rendelkezés értelmezése, illetve a frakcióalakításhoz szükséges létszám problémája.

Hetente ≠ minden héten

Nézzük az első kérdést! A házzabály 115. § (3) bekezdésének első mondata úgy rendelkezik, hogy „Az Országgyűlés ülésének napirendjében feltüntetett időpontban az interpelláció és kérdés tárgyalására hetente legalább kilencven percet kell biztosítani”. E szabályt a parlamentnek abból a szempontból kellett értelmezni, hogy következik-e belőle az, hogy az Országgyűlés a rendes és rendkívüli ülésszak ideje alatt minden héten üléseni köteles. Más szóval, arról van-e benne szó, hogy egy hét alatt hány percet kell fordítani az interpelláció és kérdés elmondására, vagy arról is szó van-e benne, hogy a Ház minden héten köteles ülést tartani annak érdekében, hogy interpellációk és kérdések minden héten kilencven percen tárgyalhatók legyenek? A válaszhoz azt sem árt tudni, hogy egy ülés általában több ülésnapból áll, illetve hogy egy héten elvileg nemcsak egy ülés tartható. (A napirend azonban mindig ülésenként külön-külön kerül elfogadásra.) Az ügyrendi bizottság és a parlament többsége úgy ítélte meg, hogy a kérdéses szabály nem szól többről, mint hogy egy héten az interpellációra és kérdésekre minimálisan kilencven percet kell adni (függetlenül attól, hogy a héten belül mely napokon van az ülés, illetve hogy az adott héten hány ülés, azaz hány elfogadott napirend van). A többség úgy látta, hogy ebből a szabályból nem következik az, hogy az Országgyűlésnek minden héten ülést kellene tartania. Erre az értelmezésre mondja azt gúnyosan Hack Péter, illetve egyes MSZP-s és SZDSZ-es képviselők: „A kormánypárti többség kimondta, hogy a hetente nem hetente.”

Vitathatatlan, hogy az idézett rendelkezés megfogalmazása nem teszi egyszerűvé az értelmezés feladatát. Ezért ha valaki a többség értelmezésével szemben mégis úgy látja, hogy ebben a szövegben benne van a minden héten történő üléselés követelménye is, tisztelettel tudomásul venném tőlem eltérő véleményét, és a sajátomhoz ragaszkodva is tartózkodnék az eltérő véleményalkotás minősítésétől, és attól, hogy a véleményeltérésből Hack Péterhez hasonló messzemenő politikai következtetéseket vonjak le.

Két megjegyzést azonban még szeretnék hozzátenni ehhez a problémához. Az egyik: a többség úgy gondolta, akkor lenne megállapítható a minden héten történő üléselés kötelezettsége, ha a házzabály tartalmazna, mondjuk, egy olyan mondatot:

„Az Országgyűlés a rendes és rendkívüli ülésszak ideje alatt minden héten köteles legalább egy ülést tartani.” Ilyen mondatot azonban a házzabályban sehol sem találunk. A házzabályi ülésezési rendre vonatkozó szabályait az Alkotmánybíróság is ellentmondásosnak találta, és az ide vonatkozó rendelkezések alkotmányellenességét taglalva a 4/1999-es határozatában külön kiemelte, hogy „A többféle értelmezés nyilvánvalóan azért lehetséges, mert a házzabály az ülésezési rendre hiányos, nem egyértelmű rendelkezéseket tartalmaz”.

A másik megjegyzés: a többségnek volt még egy fogódzója, amely a nyelvtanin túl megkönnyítette az említett rendelkezés értelmezését. Megvizsgálta, hogy miképpen értelmezte az Országgyűlés ugyanezt a szabályt akkor, amikor még szocialista–szabad demokrata többségű volt a parlament. Nos, akkor a szocialisták és a szabad demokrata többsége ugyanúgy értelmezte, ahogy most az értelmezés miatt Hack Péter által megrótt mai kormánytöbbség: az Országgyűlés az elmúlt ciklusban sem ülésezett minden héten. Különböző okokból, mint például

egy szót: „Képviselőcsoportot legalább tizenöt képviselő alakíthat.”

Még mielőtt a MIÉP a frakcióalakítás miatt az Alkotmánybírósághoz fordult volna, a 15 fős küszöbszámot elérő öt parlamenti frakció egyetértett: elismerik-e a MIÉP frakcióalakítási jogát. Ekkor a Fidesz-frakció – a többivel együtt – nemleges választ adott. Így eleve megkérdőjeleződik Hack Péter és az SZDSZ politikai következtetésének jóhiszeműsége.

De térjünk vissza az Alkotmánybíróság döntéséhez! Az Alkotmánybíróság jogi normát nem alkothat, csupán – leg-súlyosabb eszközként – megsemmisítheti az alkotmányellenesnek minősített szabályt, a probléma azonnali, de időleges megoldásaként a házzabály 15. § (1) bekezdésének első mondatát (vagyis: „Képviselőcsoportot legalább tizenöt képviselő alakíthat”) megsemmisítette. Így azóta a házzabály nem tartalmaz számot a frakcióalakítás legkisebb létszámáról. Mivel a házzabály 14. § (1) bekezdésében sincs több annál, hogy „Az ugyanazon pártból tartozó országgyűlési képviselők országgyűlési tevékenységük

kítésre jogosítja fel. A frakció megszűnésének esetét a kettős szabály szabályozná; miszerint megszűnik a képviselőcsoport, ha létszáma a fősétsben 15 fő alá, illetve az ötszázalékos küszöböt eléri, de 15 fő alatt létrejövő képviselőcsoportnál az alakuláskori létszám alá csökken.

Az ügyrendi bizottság azonban időközben rájött arra, hogy ez a megszűnési szabály ebben a formában alkotmányellenes helyzetet eredményezhet. Fennáll annak a matematikai valószínűsége, hogy 13, 12, vagy még kevesebb képviselő is maga mögött tudhat annyi választói szavazatot, amely meghaladja az ötszázalékos küszöböt.

Nincs visszaható erő

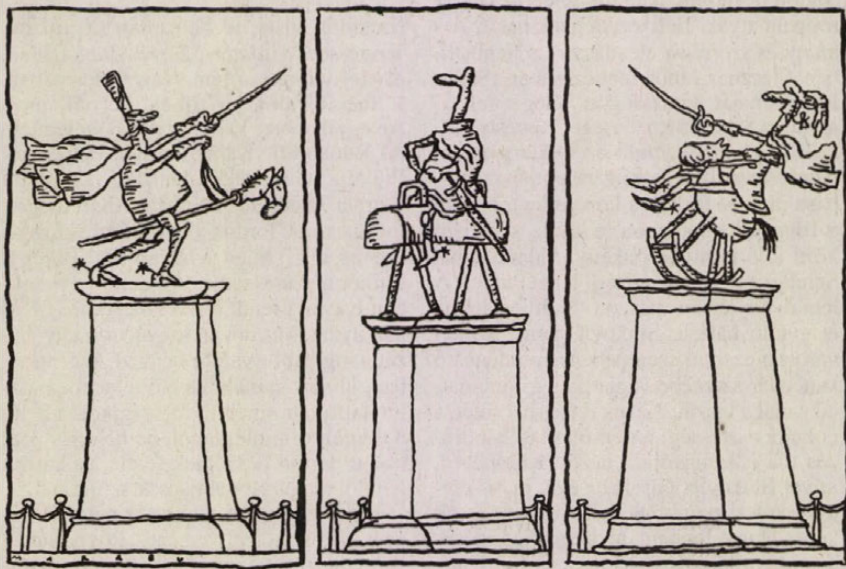
Ezt belátva egyetértésre jutottunk abban – kivételesen egyhangúlag, az MSZP-s és SZDSZ-es bizottsági tagokkal együtt –, hogy ez az eredetileg jónak gondolt megoldás rossz, és azt közös akarattal félretettük. Ha ezzel a MIÉP-et támogattuk, akkor ebben az MSZP-s és SZDSZ-es képviselők is „cinkosokká” váltak. Egyetértettünk abban is, hogy lehetőleg olyan számot kell a főszabályban megjelölni, amelyhez képest a mellék-szabály szerinti, ennél alacsonyabb frakciólétszám matematikailag gyakorlati bizonyossággal olyan kicsiny, hogy további csökkenést is számításba véve a mandátumok mögötti választópolgárok szavazati fedezete nem haladhatja meg az ötszázalékos küszöböt. Ennek megállapítása érdekében – és más megoldást is számba véve, amelyet az Országos Választási Bizottság elutasított (nevezetesen: hogy az OVB legyen az, amely a mindenki minimumszámát a választások ismeretében ciklusról ciklusra megállapítja) – meghallgattuk dr. Kukorelli Istvánt, az OVB akkori elnökét, alkotmánybíró és dr. Tóth Zoltánt, az Országos Választási Iroda akkori elnökét. Dr. Kukorelli István OVB-becslésekre hivatkozva nyolc főben, dr. Tóth Zoltán az OVI modellezésére hivatkozva hat-hét főben jelölte meg azt a minimális képviselői létszámot, amely mögötti választói fedezet még elérheti az ötszázalékos küszöböt.

Ezekre a szakértői adatokra és az 1990-es választások óta szerzett tapasztalatokra figyelemmel terjesztette elő az ügyrendi bizottság a házzabály-módosító javaslatot úgy, hogy a főszabályban megjelölt képviselői létszám tíz fő legyen. Rá kell mutatnom arra is, hogyha nem születik új, a kérdést normálisan rendező házzabályi rendelkezés, akkor marad a jelenlegi két főt frakcióalakításra feljogosító szabály, ami abszurd helyzeteket eredményezhet. Az Országgyűlés elé terjesztett javaslat tehát létszámfelemelést, nem pedig – mint az egyes lapokban tévesen szerepelt – létszámleltartást tartalmaz.

Mindezekből következik, hogy a kérdést a MIÉP-pel összekapcsolni nem több, mint minden alapot nélkülöző, politikai motivációkból fakadó megtevesztő retorika. Ezt még inkább alátámasztja, hogy a rendezendő kérdés illetően szabályozása egyetlen frakció sorsát sem érinti visszaható hatállyal. Frakciókat megszüntetni egyszerű házzabály-módosítással alkotmányos elveket sértene.

Elismerem: Hack Péter óceános hasonlata alkalmas a hatásküszöb. Csak éppen nélkülöz minden igazságtartalmat. Én is hivatkozhatnék ugyanerre a hasonlatra, keresve és kimondva azokat a politikai szándékokat, melyekről a megoldás elgáncsolása, a kétfős frakció létrehozása lehetőségének életben tartása árulkodik. De nem teszem. A következtetéseket – bízza a tények és a szakmai érvek erejében – az olvasóra bízom.

Dr. Salamon László
az Országgyűlés ügyrendi bizottságának elnöke (Fidesz)

MARABU RAJZA

az országgyűlési, az önkormányzati választások kampányidőszaka, a tavaszi szünet, és még sorolhatnám, az Országgyűlés hosszabb-rövidebb ideig mellőzte az ülésezést anélkül, hogy a házzabálytól való eltérésről az előírt 4/5-ös többségű döntést meghozta volna. Vagyis nem látta annak házzabályi akadályát, hogy a Ház nem tart minden héten ülést. (Csak zárójelben jegyzem meg, hogy a házzabálytól való eltérés megengedésének speciális eljárási szabályai vannak, és megtartásukat a házbizottságban adott kérdésekben kialakított egyetértés nem válthatja ki. Azaz a házbizottságban is csak olyan tartalommal lehet konszenzusra jutni, amit a házzabály megenged.)

Térjünk át a másik kérdésre! A frakcióalakításhoz szükséges legkisebb létszám problémájával kapcsolatban az SZDSZ és Hack Péter szokatlanul éles hangon azzal vádolta meg a kormánykoalíciót, hogy az Alkotmánybíróság döntésének megfelelően előterjesztett házzabály-módosító javaslatával a MIÉP „megmentésén” ügyködik. Ismeretes, hogy az Alkotmánybíróság az 1998-as választások után a 27/1998-as határozatában alkotmányos követelményként fogalmazta meg azt, hogy a választásokon ötszázalékos küszöböt elérő pártok a parlamentben frakciókat működtethetnek.

A kérdés a MIÉP esete miatt került az Alkotmánybírósághoz, mivel öt százalékot meghaladó szavazatsámot ért ugyan el, de így is kevesebb mandátumot (14-et) szerzett, mint a házzabályban akkor a frakcióalakításhoz előírt 15 fő. A házzabály 15. § (1) bekezdése eredetileg két mondatot tartalmazott, és abból az első

összehangolására képviselőcsoportot hozhatunk létre”, és mivel az itt szereplő többes szám használata legalább két főt tételez fel, a házzabály pillanatnyi szövege szerint most két képviselő is létrehozhat képviselőcsoportot, ha az egyéb frakcióalakítási feltételek is fennállnak.

Két fővel újraalakulhat

Csak a teljesség kedvéért kell utalni arra, hogy a frakcióalakítási létszám törlesztésével értelmezhetetlen maradt a frakció megszűnésének formailag érintetlenül hagyott szabálya: „17. § (1) Megszűnik a képviselőcsoport, ha tagjainak száma tizenöt fő alá csökken”, már csak azért is, mert ha ezt a paragrafust nézve meg is szűnne, két fővel azonnal újraalakulhatna. Még inkább fennáll ez az értelmezhetetlenség az olyan frakciónál, amelyek soha nem érte el a 15 fős létszámot.

Ebből a jogi helyzetből következően a MIÉP frakciója nem szűnhetett meg azáltal, hogy az eredeti 14 fős létszáma utóbb két ízben is egy-egy taggal csökkent.

A 15 fős szabály törlesztésével egyidejűleg, mivel – mint fentebb említettem – az Alkotmánybíróság nem alkothat jogi normát, az Országgyűlés feladatává tette a frakcióalakításhoz szükséges létszámmal kapcsolatos megfelelő jogi rendezés kialakítását. Az ügyrendi bizottság ennek előkészítése során kezdetben valóban abban gondolkodott, hogy főszabályként visszaállítsa a 15 fős frakcióalakítási létszámot, ezt egy olyan szabállyal egészíti ki, hogy az ötszázalékos küszöböt teljesítő pártok képviselőit ennél kisebb létszám mellett is frakcióala-

Minap jelent meg Szalay Róbert és az 56-os Magyarok Világtanácsának kiadványa, *A forradalom igaz története*, amelynek már az első mondata is az 1956-os Intézet „történelemhamisítását” leplezi le, az utolsó szavai pedig az Orbán-kormányt méltatja, amiért megvonta a kutatóhelytől a támogatást.

A kiadványt már csak azért is érdemes szemügyre venni, mert ilyen ajánlót olvashatunk róla: „...Szalay Róbert autentikus szerző. Hivatásos katonatisztként – természetesen a forradalom oldalán – részt vett a harcokban, elszenvetve a megtorlás iszonyatát. [...] Údvös lenne, ha a kötetet a tankönyvek kiegészítéseként, mellékleteként a tanuló ifjúság is megismerhetné.” (Ugró Miklós, Napi Magyarország, XI. 17.)

Miért autentikus? Mert Ugró szabadsághősnek tartja. Csak hogy a résztvevőktől nem várható el az objektívítás. Am Szalay hőstetteire semmilyen meggyőző bizonyíték nincs. A művében közölt életrajza csak azt igazolja, hogy szívesen függetlenül magát a tényektől. Tanítóképzői képesítéssel 1950-ben került a Néphad-

seregbe, politikai tiszt és MDP-tag lett. Különböző helységekből, 1956-ban Tatabányán szolgált századosi rendfokozattal. 1956 novemberében aláírta a tisztí nyilatkozatot, és jelentkezett a karhatalomba. Miután 1957 áprilisában kéthavi illetménnyel tartalékos állományba helyezték, általános iskolában tanított. Ekkoriban intim viszonyba került pufajkástársának feleségével, és 1961-ben ellopatta vele férje szolgálati pisztolyát. Amikor már másokat – tudtával – felelősségre vontak, inkább megesküdött a nőnek az „anyja egészségére”, hogy a fegyvert a Dunába dobta, mintsem visszaadta volna. Végül emiatt 1961 augusztusában letartóztatták, négy évre ítélték, és 1964 áprilisában kiengedték. 1990-ben a Katonai Bíróság – minthogy a jogerős ítéletben megállapított cselekményének semmi összefüggése nem volt '56-tal – elutasította a rehabilitációs kérelmét.

Mindezek ellenére még lehetne autentikus szerző. A kiadványa azonban teljesen használhatatlan, teli hamis állításokkal, rossz értékelésekkel. Ezek részletezésére itt nem térhetek ki, elég arra utalni, hogy a hadsereg

egész vezetőségét lehaazárolozza azért, mert november 4-én nem szállt harcba a szovjet csapatokkal. Ugyanakkor ezt írja: „Tudjuk, a szovjet hadsereget nem győzhették volna le, mert ha kell, tízszer ennyi katonát is ideküldenek...” Az öngyilkos-ellenállást Szalay ma már a nemzetiség szép példájának tartja.

Már a tanulmány első lapja is elárulja a fő mondanivalóját: „Szálasi Ferenc és a Hungarista Mozgalom [...] állt élére a bolsevizmus elleni nemzetvédő harcnak...”; „...Szálasi teljesen törvényesen lett Magyarország Nemzetvezetője...”; „Szálasinak mint Nemzetvezetőnek az irányításával hat hónapig tartóztattuk fel a szovjet és a román hadsereget”; „...közülük nagyon sokan a kommunista-zsidó bosszúállás áldozatai lettek.” Minnek is továbblapozni: ez a szellemiség a lehető legtovább állt 56-tól.

Remélhetőleg nem ezt sajátítja majd el a fiatal generáció.

Eörsi László
történész ('56-os Intézet)

Versenyfutás

WIESEL IVÁN

A célszalag már ki van feszítve, hamarosan átrobog rajta a XX. század. Adáz küzdelem folyt e korban a világ hatalmi újrafelosztásáért. Széthullott a gyarmati rendszer. Létrejöhettek, és békésen kimúlhattak az úgynevezett szocialista világrendszer. Világhatalommá vált az Egyesült Államok, erőteljesen meggyengült Oroszország. Napjainkban egyre jelentősebb szerepet játszik a versenyben az egyesülő Európa, valamint az ázsiai országok, élükön Japán és Kína.

Századunkban a tudomány és a technika területein folyó verseny olyan eredményeket ért el, amelyekről a korábbi századok nagy gondolkodói még álmodni sem mertek. Ez megteremtette annak esélyét, hogy az emberiség elkerülje a háborúkat, felszámolja az éhínséget a Földön, megállítsa a természet fenyegető pusztítását. Ezek eddig megvalósulatlanságok maradtak, olyan globális problémák, amelyek megoldását a XXI. század már nem tudja elkerülni.

Hol tart Magyarország e versenyfutásban, és mit várhat a 2000 utáni évektől?

Hazánk XX. századi történelme igen mozgalmas volt. Elég csak arra gondolni, hogy legalább négy gazdasági-társadalmi formáció váltotta egymást, országunk mind a két világháborúban részt vett, több forradalom zajlott le hazánkban.

A 2000-et követő távlatokat tekintve kiemelkedő fontosságúak az 1990 óta eltelt viharos esztendő, a rendszerváltás, a piacgazdálkodás megteremtésének periódusa. E korszakot még korai volna minden részletében minősíteni, és csupán magyar nézőpontból értékelni, de néhány kérdésre már most választ kell adni.

Első kérdés: napjainkra lezárult-e a rendszerváltással minden volt KGST-országra jellemző úgynevezett tranzitformális válság? A válasz: igen. A válságot a kelet-közép-európai országok közül Magyarország sikerrel a leghamarabb és tényleg eredményesebben leküzdenie. Az elmúlt tíz év alatt lezajlott a privatizáció, óriási áldozatokkal sikerült végrehajtani az 1995. évi stabilizációs programot, megállítani a külföldi eladósodást, jelentősen csökkenteni az inflációt, növelni a gazdaság versenyképességét és a munkatermelékenységet, előrevinni az átfogó termelési szerkezet átalakítását, megteremtini a gazdasági növekedés feltételeit. Hazánk a térség országai között a legközelebb áll az Európai Unió teljes jogú tagságának elnyeréséhez.

Második kérdés: hogyan tovább 2000-ben, bekövetkezik-e a magyar gazdasági csoda? A gazdasági növekedés fenntartása, a stabilitás megőrzése, a társadalom modernizálása 2000-ben elsődlegesen azt követeli, hogy az elmúlt tíz évben már időserűvé vált, de rendre elmaradó reformok teljesítésére megkezdődjenek. Itt az államháztartási, az egészségügyi, nyugdíj-, a munkaerő-piaci reformokról érdemes szót emelni. Am hasonló súlyú feladat az agrárválságból való kilibabálás segítése, munkaerő-piaci anomáliák felszámolása, az erősödő szegénység elleni küzdelem, a környezetvédelem európai rangra emelése. Ezek után lehet csak az 1990-ben indult úgynevezett helyreállítási periódust lezártnak tekinteni.

A gazdaságunk 2000-ben négy-öt százalékos növekedést érhet el, és ez a nemzetközi összehasonlítások függvényében Magyarországot a gyorsan fejlődő országok csoportjába emeli. Nem számíthatunk azonban arra, hogy pár éven belül az országban valami olyan gazdasági csoda következne be, amilyent korábbi években NSZK, Japán és más ázsiai országok produkáltak. Ezt sugallni veszélyes propaganda volna, mert káros önelégséget teremtethet.

Tudomásul kell venni, hogy az elkövetkező években óriási teljesítmény lenne, ha egyenletesen fenntarthatóan az évi négy-öt százalékos gazdasági növekedést elérnénk. Ezzel az ütemmel, ha nem is látványosan, de már közelebb kerülhetnénk az EU egy főre jutó társadalmi termékének átlagos értékéhez, amelyetől ma több mint 50 százalékos az elmaradásunk.

Harmadik kérdés: mi a teendő annak érdekében, hogy a magyar gazdaság új növekedési pályán haladjon? Elsődlegesen olyan gazdasági stratégiára van szükség, amely hosszabb időtávra megjelöli azokat a feladatokat, amelyek a fentiek teljesülését segítik. Sajnos napjainkban egyre jobban elfajul a pártok közötti küzdelem, és a nemzeti érdeket, jövőnket szolgáló összefogás mind távolibbá válik. Pedig a második világháború utáni történelem azt mutatja, hogy azok az országok értek el csodálatos fejlődést, amelyekben ez a társadalmi konszenzus megvolt.

Wiesel Iván